

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 374/2010-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. decembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti P. P., nar. ..., t. č. v Ústave na výkon väzby, zastúpeného advokátom JUDr. Š. M., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 8 ods. 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp 64/2010, za účasti Okresného súdu Nitra, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva P. P. podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 8 ods. 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s nedodržaním požiadavky na

prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe a jej ďalšom trvaní postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp 64/2010 porušené boli.

2. P. P. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Nitra povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Nitra je povinný uhradiť P. P. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. Š. M., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. septembra 2010 doručená sťažnosť P. P., nar. ..., t. č. v Ústave na výkon väzby (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Š. M., N., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 8 ods. 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp 64/2010 a postupom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 23/2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona. Uznesením okresného súdu sp. zn. 21 Tp 23/2010 z 8. februára 2010 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku. Väzba začala plynúť od 5. februára 2010.

Žiadosťou z 10. apríla 2010 sťažovateľ požiadal o prepustenie z väzby na slobodu a zároveň okresnému súdu ponúkol aj písomný sľub a peňažnú záruku, „ako prostriedky na nahradenie väzby“, ako aj „záruku za ďalšie správanie obvineného poskytnutú viacerými právnickými subjektami ako i fyzickými osobami“ (ďalej len „záruka dôveryhodných osôb“). Žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu adresoval Krajskej prokuratúre v Nitre (ďalej len „krajská prokuratúra“).

Uznesením okresného súdu sp. zn. 21 Tp 64/2010 z 20. mája 2010 bola žiadosť sťažovateľa zamietnutá. Týmto uznesením okresný súd zároveň neprijal jeho písomný sľub, ponúknutú peňažnú záruku a ani záruku dôveryhodných osôb za ďalšie správanie sťažovateľa. Proti označenému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ ústne do zápisnice hneď po jeho vyhlásení na verejnom zasadnutí sťažnosť. Uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Tpo 23/2010 z 18. augusta 2010 bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza:

„Uznesenie KS Nitra bolo na OS Nitra doručené podľa prezenčnej pečiatky dňa 19. 8. 2010. Mne bolo doručené uznesenie KS Nitra dňa 16. 9. 2010.

Zastávam názor, že takýmto postupom boli zásadným spôsobom porušené moje práva na rozhodnutie o zákonnosti väzby urýchlene, resp. bez zbytočných prieťahov podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd a čl. 17 ods. 1, 2, 5 Ústavy SR a to postupom OS Nitra v spojení s postupom KS Nitra...

Porušenie čl. 5 ods. 4 Dohovoru možno vidieť aj v inej skutočnosti a to v požiadavke periodickej kontroly pozbavenia osobnej slobody, pričom v prípade väzby sa dá usudzovať, že táto periodicita by mala byť v mesačných intervaloch.“

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

«1. Okresný súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp/105/2010 (z obsahu sťažnosti vyplýva, že správne má byť „21 Tp 64/2010“, pozn.) a Krajský súd Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo/4/2010 (z obsahu sťažnosti vyplýva, že správne má byť

„5 Tpo 23/2010“, pozn.) v súvislosti s nedodržaním požiadavky neodkladnosti a urýchlenia rozhodovania o žiadosti P. P., nar. ..., t. č. UVV porušil jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2, ods. 5 Ústavy SR, podľa čl. 8 ods. 2 a 5 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresný súd v Nitre a Krajský súd v Nitre sú povinní nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia a to do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

3. Podľa § 56 ods. 6 Zák. č. 38/1993 Zb. z. súd ruší právoplatné uznesenie KS Nitra sp. zn. 5 Tpo/23/2010-33 zo dňa 18. 8. 2010 a sťažovateľ sa prepúšťa z väzby na slobodu.

4. Ústavný súd SR priznáva sťažovateľovi ako primerané finančné zadostučinenie peňažnú sumu vo výške 2.000,- €, ktoré mu je povinný zaplatiť OS Nitra a peňažnú sumu vo výške 1.000,- €, ktoré mu je povinný zaplatiť KS Nitra a to všetko do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu podľa § 56 ods. 4, 5 Zákona o ústavnom súde a to na účet právneho zástupcu.»

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 374/2010-10 zo 7. októbra 2010 ju v časti, ktorou namietal porušenie svojich práv v súvislosti s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe a jej ďalšom trvaní postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp 64/2010, prijal na ďalšie konanie a vo zvyšnej časti ju odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predseda okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti sp. zn. Spr. 1518/2010 z 9. novembra 2010 uviedol presnú analýzu chronológie úkonov vykonaných sudcom pre prípravné konanie v súvislosti s prerokúvaním žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, pričom na jej základe formuloval záver, že okresný súd „*do rozhodnutia o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby nemal prietaha*“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 prvej vety ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 8 ods. 2 listiny nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak než z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len preto, že nie je schopný dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 8 ods. 5 listiny do väzby možno vziať iba z dôvodov a na dobu ustanovenú zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Článok 5 ods. 4 dohovoru sa vzťahuje na všetky prípady pozbavenia slobody vymenované v čl. 5 ods. 1 dohovoru, teda aj na súdnu kontrolu zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Osoba nachádzajúca sa vo väzbe musí mať možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe (rozhodnutie Komisie z 13. decembra 1987 č. 8098/77). Podstatnou požiadavkou čl. 5 ods. 4 dohovoru je aj to, aby súd rozhodol „urýchlene“ (speedily). Prieskumné súdne konanie musí byť vedené v súlade s hmotnoprávnymi a procesnými vnútroštátnymi právnymi predpismi a zároveň aj v súlade s účelom čl. 5 dohovoru, to znamená s ochranou jedinca proti svojvôli, osobitne aj s ohľadom na čas, ktorý uplynie do vyhlásenia rozhodnutia (rozsudok vo veci Koendjibiharie v. Holandsko, 25. 10. 1990, § 27). Lehota začína podaním návrhu alebo žiadosti a končí vydaním konečného rozhodnutia súdu, prípadne doručením tohto rozhodnutia, ak sa rozhodlo v neprítomnosti obvineného (Koendjibiharie c. Holandsko z 25. októbra 1990, § 28). Neexistuje nijaká pevne ustanovená lehota, v ktorej by súd musel rozhodnúť. Či sa rozhodlo urýchlene, posudzuje sa podľa všetkých okolností prípadu (Sanchez-Reisse c. Švajčiarsko z 21. októbra 1986, § 55). Spravidla však lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru (Bezicheri c. Taliansko z 25. októbra 1989, I. ÚS 14/07).

Aj čl. 17 ústavy zahŕňa okrem iného právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne a urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná. Právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je teda chránené aj čl. 17 ústavy (m. m. III. ÚS 7/00). Vzhľadom na skutočnosť, že text čl. 17 ústavy je v relevantných častiach v zásade identický s textom čl. 8 listiny, sa uvedený záver vzťahuje aj na čl. 8 listiny.

Ústavný súd v prípadoch, v ktorých sa zaoberal požiadavkou neodkladnosti a urýchlenu rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby, reflektujúc judikatúru

Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), formuloval právny názor, podľa ktorého aj keď sa jednotlivé lehoty z hľadiska požiadaviek neodkladnosti alebo urýchlenia posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, spravidla lehoty rávané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú týmto požiadavkám (napr. III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). V ďalších svojich rozhodnutiach týkajúcich sa požiadavky urýchleného rozhodovania o väzbe a jej ďalšom trvaní ústavný súd uvedený právny názor precizoval, keď uviedol, že požiadavke, aby súd bezodkladne rozhodol o zákonnosti väzby v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (m. m. III. ÚS 126/05, IV. ÚS 181/07).

Vychádzajúc z uvedenej judikatúry ústavný súd posudzoval, či vo veci sťažovateľa okresný súd v rámci svojho postupu rešpektoval požiadavku neodkladnosti a urýchlenia rozhodovania o väzbe, resp. jej ďalšom trvaní.

Z tvrdení účastníkov konania a zo spisovej dokumentácie ústavný súd zistil, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu bola doručená krajskej prokuratúre 10. apríla 2010 a následne bola okresnému súdu predložená krajskou prokuratúrou 28. apríla 2010. Z uvedeného dôvodu ústavný súd skúmal postup okresného súdu len od tohto dňa.

Okresný súd po doručení spisu nariadil 4. mája 2010 termín výsluchu sťažovateľa na 20. máj 2010, pričom v ten istý deň aj rozhodol o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu uznesením sp. zn. 21 Tp 64/2010 z 20. mája 2010 tak, že ju zamietol, ponechal sťažovateľa naďalej vo väzbe, neprijal záruku za väzbu sľubom alebo dohľadom ani nenahradil väzbu peňažnou zárukou. Sťažovateľ podal proti predmetnému uzneseniu sťažnosť hneď po jeho vyhlásení, pričom svoju sťažnosť neodôvodnil. Okresný súd písomne vyhotovil svoje uznesenie 3. júna 2010. Následne sudca pre prípravné konanie pokynom z 3. júna 2010 uložil kancelárii doručiť predmetné uznesenie stranám a predložiť spis krajskému súdu. Uznesenie okresného súdu bolo expedované 8. júla 2010, sťažovateľovi bolo doručené 15. júla 2010 a obhajcovi sťažovateľa 23. júla 2010. Spis bol na účely rozhodnutia o sťažnosti predložený krajskému súdu 6. augusta 2010.

Po rozhodnutí krajského súdu o sťažnosti 18. augusta 2010 bol spis vrátený okresnému súdu 19. augusta 2010. Sudca pre prípravné konanie pokynom z 30. augusta 2010 uložil kancelárii doručiť uznesenie krajského súd sp. zn. 5 Tpo 23/2010 z 18. augusta 2010 stranám predmetného konania. Rozhodnutie bolo expedované 8. septembra 2010. Sťažovateľovi bolo uznesenie krajského súdu doručené 16. septembra 2010 a jeho obhajcovi 23. septembra 2010.

Z uvedeného vyplýva, že predmetný spis súvisiaci s rozhodovaním o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu bol v dispozícii okresného súdu od 28. apríla 2010 do 6. augusta 2010, t. j. štrnásť týždňov a dva dni, teda dlhšie ako tri mesiace. Následne po vrátení spisu krajským súdom bol spis v súvislosti s doručovaním uznesenia krajského súdu v dispozícii okresného súdu od 19. augusta 2010 do 8. septembra 2010, teda 20 dní.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojich zistení konštatoval, že obdobie, v rámci ktorého okresný súd vykonával procesné úkony súvisiace s prípravou rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, samotným rozhodovaním, vyhotovovaním rozhodnutia, ale najmä s jeho expedovaním a predkladaním spisu krajskému súdu (potom, ako sťažovateľ podal proti prvostupňovému rozhodnutiu sťažnosť, pozn.), ako aj jeho postup po vrátení spisu z krajského súdu (súvisiaci s doručovaním rozhodnutia krajského súdu, pozn.), nezodpovedá požiadavkám na prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe vyplývajúce z judikatúry ústavného súdu a ESĽP, a teda zakladá dôvod na vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a podľa čl. 8 ods. 2 a 5 listiny a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru. Ústavný súd preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohoto nálezu.

Ústavný súd v tejto súvislosti vzal na vedomie, že aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu („... *Okresný súd Nitra do rozhodnutia o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby nemal prietahy.*“) možno minimálne nepriamo vyvodiť, že postup okresného súdu v období po 20. máji 2010 (deň rozhodnutia okresného súdu o žiadosti sťažovateľa o prepustenie

z väzby na slobodu, pozn.) ani podľa jeho názoru nezodpovedal požiadavkám prednostného a urýchleného rozhodovania o väzbe.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo za porušenie jeho ústavou garantovaných práv postupom okresného súdu priznané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 €, pričom poukazoval okrem iného na skutočnosť, že porušenie jeho práv „*bolo osobitne svojvoľné a hrubé*“, pričom porušenie „*práva na osobnú slobodu možno kvalifikovať ako jedno z najzávažnejších porušení dohovoru*“.

Z čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ústavný súd môže, ale nemusí finančné zadosťučinenie priznať. Pri rozhodovaní o tom, či finančné zadosťučinenie prizná, ústavný súd zohľadňuje všetky okolnosti prípadu, osobitne intenzitu (závažnosť) porušenia ústavou garantovaných práv (porovnaj II. ÚS 161/09, II. ÚS 413/09), a v tejto súvislosti zvažuje, či je potrebné sťažovateľovi poskytnúť vyšší stupeň ochrany, nielen vysloviť porušenie jeho ústavou garantovaných práv (m. m. IV. ÚS 210/04).

Zohľadňujúc predovšetkým charakter a intenzitu porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a podľa čl. 8 ods. 2 a 5 listiny a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 21 Tp 64/2010 ústavný súd dospel k záveru, že len vyslovenie porušenia základného práva v danom prípade nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj primerané finančné zadosťučinenie podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané v sume 1 000 € (bod 2 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľ v petite tiež žiadal, aby ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 5 Tpo 23/2010 z 18. augusta 2010 a prepustil ho z väzby na slobodu. Ústavný súd tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 3 výroku tohto nálezu) s poukazom na to, že rozhodnutie o porušení ústavou garantovaných práv sťažovateľa v súvislosti s požiadavkou na prednostné a urýchlené rozhodovanie o väzbe a jej ďalšom trvaní postupom okresného súdu samo osebe nezakladá právomoc ústavného súdu zrušiť jeho uznesenie z 20. mája 2010 v spojení s uznesením krajského súdu z 18. augusta 2010 (krajský súd týmto uznesením nevyhovel sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu z 20. mája 2010, pozn.) o to viac, že vo vzťahu k postupu krajského súdu bola sťažnosť odmietnutá už pri jej predbežnom prerokovaní. Za daných okolností neprichádza do úvahy ani prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátom JUDr. Š. M., N.. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní úhrady trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2010. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky, a to za každý úkon po 120,23 €, t. j. spolu 240,46 €, čo spolu s režijným paušálom dvakrát po 7,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 254,88 €. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa [§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP (bod 2 výroku tohto nálezu)].

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2010